

Priverstinis pasirinkimas ir suskaldyta visuomenė

Dalia Henke, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirmininkė

LR Seime rytoj planuojama svarstyti Pilietybės įstatymo pataisų priėmimo tolimesnę eigą. Kokį sprendimą priims LR Seimo nariai, nulems pilietybės išsaugojimo klausimo sprendimą.

Referendumas gali pasibaigti ir blogai, ir gerai. Didžiojoje Britanijoje referendumas dėl narystės nutraukimo Europos Sąjungoje 2016 metų birželio 23 dieną sukėlė šalyje chaosą. Turkijos rinkėjai referendume pasisakė už totalitarinę valstybės santvarką, apribojančią jų demokratines teises. Katalonijoje ruošiamas referendumas dėl atsiskyrimo nuo Ispanijos Karalystės. Škotai taip pat svarsto surengti referendumą dėl Škotijos ateities Jungtinės Karalystės sudėtyje.

Akivaizdu, jog referendumas yra patikimas instrumentas tautos valia palaiminti kardinalius politinius sprendimus. Rinkėjus toks balsavimas padalina į dvi skirtingas grupes. Suskaldyta visuomenė net ir dešimtmečiams praėjus neranda darnos ir susitarimo.

Referendume dėl dvigubos pilietybės Lietuva taip pat ruošiasi rasti atsakymą į klausimą, kokie ilgalaikiai santykiai turėtų būti tarp šalyje gyvenančios tautos ir tos jos dalies, kuri po 1990 metų dėl įvairių priežasčių išvyko į užsienį.

Yra įvairių nuomonių apie tai, kaip turėtų būti pakeista Lietuvos Konstitucija, ar visgi pakaktų Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo pataisų.

Ar gali Lietuva nutraukti ryšius su apytikriai 800 000 piliečių ir jų palikuonimis, išvykusiais iš šalies po 1990 metų? Ar yra kitų būdų išsaugoti su jais valstybinius teisinius santykius? Diskusijoje apie referendumo privalumus ir trūkumus šie klausimai nustumiami į antrą planą.

Dabar Lietuvos įstatymai reikalauja iš savo piliečių užsienyje pasirinkti Lietuvos arba kitos šalies pilietybę. Nors teisiškai tokia norma yra nuosekli, tačiau išėivijos

ir tėvynės santykiuose jos psichologinės pasekmės sunkios.

Visiems, ilgesniam laikui išvykusiems į užsienį, svečioje šalyje užsidirbusiems gerovę, suradusiems ten naujų draugų ir sukūrusiems šeimas, kažkada neišvengiamai iškyla klausimas: koks mano statusas šioje valstybėje? Emigrantai neturi rinkimų teisės, valstybės parama jiems ir jų vaikams ribota. Dažnai jie neturi tokių pačių dabuotojo teisių kaip vietiniai gyventojai. Todėl savaime suprantama, jog kažkada iškyla mintis apie tave priėmusios šalies pilietybę.

Šis procesas gali skatinti savo identiteto paieškas. Neretai naujos pilietybės siekiama vien iš praktinių paskatų, gerai apsvarsčius argumentus už ir prieš.

Tokių svarstymų pasekmės savo šeimos istorijai gali būti opios. Priėmęs kitos šalies pilietybę, pagal kilmę esi lietuvis, bet tampa ne Lietuvos pilietis. Dabar Lietuvos Respublikos pilietybės netenkama įgijus kitos valstybės pilietybę. Ką tai reiškia?

Netekęs gimtos šalies pilietybės gali guostis mintimi, jog pavyko rasti naują tėvynę. Tačiau netekties jausmas ir liūdesys išlieka, o prisiminus Lietuvą apima prieštaringi jausmai: kodėl čia vis dar neįmanoma tai, kas kitose šalyse jau seniausiai yra įsigaliojusi valstybinės teisės norma?

Lietuvai tokia netektis dviguba. Ji galutinai praranda savo atvirus pasauliui, drąsius ir sugebančius prisitaikyti piliečius. Kelias atgal jiems užkirstas. Atsižvelgiant į visuomeninį solidarumą dabartiniu geostrateginio nesaugumo laikmečiu tokia pozicija atrodo neapgalvota.

Diskusija apie referendumą, pats referendumas ir jo sėkmė arba nesėkmė tik uždelsia atsakymą į svarbiausią klausimą – ar Lietuvai į gerą, kad ir toliau daugybė jaunų žmonių išvyksta į užsienį, įgyja ten išsilavinimą bei profesinę patirtį, sėkmingai dirba ir uždirba, o dabartiniai įstatymai juos skatina nebesugrįžti?

pasauliolietuvis.lt